GAZETA LWOWSKA.

W Piątek | Nro. 132. | 18. Listopada 1825.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

— *Z Wiedn i dnia 9. Listopada.* —

N. Pan raczył uwolnione mieysce Burmistrza przy Magistracie Król. Stołecznego Miasta Lwowa nadać nayłaskawiey pierwszemu Komissarzowi Cyrkułowemu Janowi Home, a to ze względu iego wieloletniey służby i okazaney umieiętności w prowadzeniu spraw i prawności.

Gazeta połączona Budy i Pesztu z d. 6. Listopada donosi: »N. Pani nasza nayłaskawsza Matka kraiu raczyła pod d. 11. z. m. przesłać 6000 ZR. w Waluc. Wiedeń. ku wsparciu dobroczynnego związku dam w Budzie, na korzyść tamecznego domu opatrzenia, i zakładu dobrowolney roboty i szkoły ubogich dobroczynnego dam związku w Peszcie, uznaiąc łaskawie zamiarowi odpowiadaiące przeznaczenie i skuteczną działalność tego zakładu. Związek dam w Peszcie głęboko poruszony i przeięty wdzięcznością zanosi do Boga gorące modły, które ponawiać się będą w sercach tylu ubogich, o zdrowie i błogie życie N. Pani, dostoyney dobrodzieyki swoich poddanych.«

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Ameryka Hispańska.

Gazeta *Globe* donosi z listów Nowo-Yorkskich, że Rząd Mexykański odkrył szeroko rozgałęziony spisek, maiący za cel ogłosić Cesarzem Mexyku Infanta Don Carlosa. Wielu głównych sprawców miano pod zasłoną przywieść do Mexyku.

Xiąże Bernhard Sasko-Weimarski po skończoney podróży w Ameryce północney chce zwiedzić także Amerykę południową.

Podług naynowszych gazet Zjednoczonych Stanów pożar w lasach Mainy wciąż ieszcze trwa.

Portugaliia i Brazyliia.

Do Londynu nadeszły gazety z Brazylyi dochodzące do d. 21. Sierpnia. Według tychże Minister Stanu i Marynarki, Francisco Villela Barboza, i Radca Stanu Barao de Santo Amaro, mianowani, aby łącznie z Ministrem spraw zewnętrznych układali się z Sir Charles Stuartem.

Diario flumiense zawiera następuiący artykuł: »Król Jego Mość otrzymał depesze z d. 15. Kwietnia od Gubernatora w Matto Grosso z wielą dokumentami, podług których zdaie się, że woyska niepodległych w Peru zaiąły w posiadłość Santa Cruz de la Sierra, i wzywały Gubernatora prowincyi Chiquitos, Don Sebastiana Ramos, wiernego dotąd Królowi Hiszpańskiemu do połączenia się z liberalistami. Gubernator odrzucił to przełożenie i wolał raczey pozostać pod opieką broni Cesarskiey. W tym zamiarze wysłał swoiego Adjutanta Don Jose Maryia de Telasco, do Gubernatora w Matto Grossy, przekładaiąc, aby prowincyią Chiquitos połączył z Państwem Brazyliyskiem. Gubernator z Matto Grosso, porozumiawszy się z prowincyynemi Władzami przystał na to przełożenie.

Gubernator sądził zapewne, że przez ten środek ułatwi obronę głównego miasta Matto; pobudzony niedelikatną gorliwością mniemał może, że Monarsze i Państwu uczyni przysługę, kiedy sąsiednią osadzi krainę, dla wsparcia tym sposobem usiłowań rojalistów Amerykańskich. Tym czasem Rząd prowincyyny byłby dobrze uczynił, przypominaiąc sobie, że szczególny interes narodu nie iest dostatecznym i zaszczytnym powodem, powiększać się kosztem narodu, który do takich ofiar zmuszony nieszczęśnemi przypadkami, które chociaż przykre, iednakże są przemiiaiącemi; nadto Rząd prowincyi niepowinien był w mowie będących środków ni za dobre uznawać, ni takowych się chwytać, ponieważ nie ma prawa rozpoznawać pytania, które rozdwaia liberalistów i rojalistów w Ameryce południowey. Monarcha zaleca Ministrowi spraw Zewnętrznych okazać Rządowi prowincyi podziwienie, iakiem napełniony był Cesarz, dowiedziawszy się, że nietylko połączenie się prowincyi Chiquitos potwierdzono, lecz, że także nakazano woysku Państwa przeyść granice, które bronić było przeznaczone.

Podziwienie N. Cesarza Jego Mości iest tém większe, iż musiano wiedzieć, iż gdyby się zapytano, iak się to stać powinna było, nigdybyś nie był dał swego przyzwolenia na środek, przeciwny sposobowi myślenia i zamiarowi, który kieruie polityką Jego gabinetu mieszania się do walki między mieszkańcami Ameryki Hiszpańskiey i matką oyczyzną, a to sto-

sownie do publicznego prawa narodów cywilizowanych.

W Pałacu Rio-de-Janeirskim d. 6. Sierpnia 1825.

Luiz Jose de Carvalho e Mello.

Kuryier Angielski zawiera odezwę Rządu w Matto Grosso z d. 21. Marca ogłaszaiącą połączenie prowincyi Chiquitos z Brazylyią za nieważne; i nakazuiącą Kapitanowi Manodowi, Velleyo, Ribeiro e Vasconcellos, aby iak nayprędzey wyciągnął woysko Brazylyyskie z pomienioney prowincyi.

Wielka Brytaniia i Irlandyia.

Po kilku znacznych bankructwach w Manszestrze, takiż sam los spotkał ieszcze w dotkliwszym sposobie bogate rękodzielnicze miasto Birmingham, co zaszło przez raptowne spadnienie cen żelaza.

Wstrzymanie wypłat przez dom Samuela, Williams w Londynie iest naywiększém bankructwem, iakie iuż dawno zaszło było. Związki iego zagraniczne z Ameryką północną i południową, z Europą i Indyiami wschodniemi obeymuią 4 mil. funt. szterl.

Margrabia Wellesley, Lord namiestnik w Irlandyi ma zamiar wniyść w związki małżeńskie w Dublinie z Mistress Patterson Amerykanką. Jest ona wdową po bracie Miss Paterson, którą niegdy Hieronim Bonaparte podczas pobytu swoiego w Marylandzie zaślubił; iest ona przychylna religii katolickiey.

Francyia.

W Niedzielę d. 30. Października były liczne pokoie u Dworu, gdzie znaydowali się także Nuncyiusz Papiezki i Posłowie rodziny.

Monitor i Gwiazda z d. 1. Listopada zawieraią program uroczystości, które w Paryżu we Czwartek d. 3. i w Piątek d. 4. Listopada na obchod dnia S. Karola, imienny Króla nastąpić miały.

Podług Monitora puścił Rząd w dzierżawę żupy solne we Francyi wschodniey, iakoteż kopalnie soli w Vic w d. 31. Października towarzystwu, złożonemu z domów handlowych J. G. Humana, P. T. Paraveya, F. Saglio, braci Bethmanów, i J. F. Gontarda na lat 99. Między wielu towarzystwami, to, naykorzystnieysze warunki podało dla Rządu.

Jak Gwiazda z d. 5. Listopada donosi z Perpignan z d. 26. Października, podług uchwały Ministra Woyny z d. 20. Października dywizyie odwodowe, które podczas wniyścia woyska Pireneyskiego utworzyły się, będą od d. 1. Listopada zwinięte.

Tegoż samego dnia rozchodzi się oboz instrukcyyny pod Perpignan. Pułki takowy składaiące wracaią wewnątrz kraiu, pozostanie tylko dywizyia wschodnich Pireneów, lecz zmienioną będzie przez inne woyska.

Gwiazda (nieczyniąc uwag) umieściła z gazet Belgickich następuiący list z Paryża: »Zapewniaią, że w układach między Francyią a Haytą Rząd Francuzki zezwolił na żądane Prezydenta Bojera zniżenie cła wchodowego od kawy Haytyckiey, i że równie cła wchodowe od innych produktów tey wyspy maią być znacznie zmnieyszone. Toczyć się nawet maią układy, aby produkta osadnicze pochodzące z Hayty porównać z produktami innych osad Francuzkich. Żądano, aby towary rękodzielni Francuzkich bez opłaty w Haycie były składane, dla wyprowadzania ich podobnież bez opłaty na stały ląd Amerykański, która to korzyść tylko Francuzom służyć powinna. Podobnież wniesiono pytanie, względem urządzenia, za tymczasową ugodą, stosunków handlowych z niegdy Hiszpańską częścią St. Domingo, do którey ani rozporządzenia emancypacyi, niteż od tego czasu przedsiębrane środki nie są do zastosowania, a to, dla zapewnienia handlowi Francuzkiemu przyznanych korzyści, które bez tego są bardzo problematycznemi.

P. Ternaux wydał pismo o pożyczce Hayty. (*Considérations sur l'Emprunt d'Haiti*). Mieszczące w sobie następuiące podania o środkach finansowych tego Państwa. Rząd Haytycki ma przynaymniey 58 milionów funduszu odwodowego: pochodzi ón po części ze skarbów przez Krzysztofa nagromadzonych, po części z rocznego nadrostu dochodów nad wydatki do 5 milionów szacowanego. Dochody Hayty czynią rocznie 37, wydatki 31 do 32 mil. frank. Woyska iest 45000 ludzi. Zapewniony teraz pokóy dozwala zmnieyszenia tey siły o 20000; gdyby nawet 15000 wynosiła, zatém oszczędzonoby rocznie 7 1/2 mil. (licząc utrzymanie żołnierza iednego na drugiego po 500 fr.) Na materyiałach uzyskanoby także rocznie 1 1/2 mil. Wzrost handlu i ludności, skutek nowego stanu rzeczy, może powiększyć dochody Państwa przynaymniey o 6 mil. Jeżeli więc policzemy wraz oszczędzenia, pomnożenie się dochodów i dotychczasowy roczny nadrost pięciu milionów, tedy ogólny nadrost wydatków nad wydatki wyniesie 20 mil. Przypuściwszy, że Hayty przez lat pięć corok musiałaby 30 mil. zaciągać dla opędzenia summ wynagrodzenia, zatem w piątym roku, kiedy wydatki byłyby naywiększe, miałaby do zapłacenia:

W procentach od 150 mil. po 6/100 9 mil. frank.
Coroczney wypłaty 25 części pożyczki 6 — —

Summa 15 — —

Aby wydatek ten 15 mil. pokryć, miałaby Hayty 20 mil. nadrostu do rozrządzenia, a zatém niepotrzebowałaby swoich mieszkańcow naymnieyszémi obciążać podatkami.

Były Dostawca woyska Francuzkiego w Hiszpanii, Wiktor Ouvrard, przesłał z więzienia swoiego w *Conciergerie* pod d. 27. Października do wielu gazet Paryzkich list, w którym uskarza się, iż, chociaż brat iego Julian siedzi w więzieniu kryminalnym i papiery przedsiębierstwa są w rękach sprawiedliwości, Minister woyny, dobrze o wszystkiem wiedząc zalega iednakże na likwidacyią byłego Dostawcy, pomimo wyraźnego warunku ugody, iż wszelakie spory powinny być sędziom polubownym przełożone, i narzuca się w tey mierze za sędziego, i wydatki milionowe odrzuca. Były Dostawca, który nigdy nie uzna Ministrów i Władzę Zarządu za Sędziów, w prawdzie dla uzyskania zwłoki, odwołał się do Rady Stanu, w nadziei, że Minister rzecz tę słuszniéy uważać będzie; lecz, że go Minister prześladuie, i nastaie, aby Rada Stanu wydała wyrok, gdyby więc tenże Dostawca zezwolił takim sposobem być osądzonym, upoważniłby wszystkie rozpoznania Ministra, przeciwne prawu; cofa zatém swóy rekurs, zastrzegaiąc sobie prawo, odwołać się od Ministra do niego samego, do Króla, do Izb i do dostoynego Xięcia, który podpisał ugodę, teraz naruszoną.

»Chorągiew biała« donosi podług listów prywatnych względem zamiarów zbiegłych do Anglii Hiszpanów, co następuie: Jenerałowie Milans i Mina iuż dawno z sobą niezgodni, nie mieli się zupełnie na żaden plan porozumieć, a Podskarbiowie przedsiębierstwa mieli onym z tego powodu wzbraniać się zaliczyć pieniędzy. Zatém Milans postanowił sam urządzić wyprawę, która powinna była wylądować na brzegach Katalonii, gdzie liczył wielu stronników. Już w Londynie zapewnił się o kilka towarzyszów broni, i rodzinę swoię wysłał do Jersey; gdy były Minister D. Evaristo San Miguel i Brygadyier Peon zniewolili go przedstawieniami w imieniu połączonych Jenerałów, zaniechać swego poiedyńczego zamiaru. Po kilkadniowém zabawieniem się w Jersey powrócił do Londynu. Tymczasem dał do zrozumienia, iż niebawem pokaże się w Arens del Mar (miasteczko na brzegach Katalonii). Zbiegli otrzymali z Hiszpanii listy z zapewnieniem o gotowości ich stronników. Pułkownik Bazan, Kommendant Figueroa, i inni mieli udać się do Gibraltaru, aby porozumieć się w Królestwach Walencyi i Murcyi, gdzie Bazan ma przyiaciół.«

P. Blaguiere, który dwa razy był iuż w Grecyi, przybył do Paryża iako Ajent Londyńskiego związku Greków; iak słychać, aby Wydziały Filellenów w Anglii i we Francyi ze sobą porozumieć.

Niemcy.

Król Wirtembergski wydał rozporządzenie dotyczące się nowych wyborów na Deputowanych do drugiéy Izby Zgromadzenia Stanów.

Ponieważ budowanie kościoła Protestanckiego w Monachium ieszcze iakiegoś czasu wymagać będzie, zatém teraźnieyszy Król przychylił się do prośby Nad-Konsystorza Protestanckiego, aby nabożeństwo dla gminy Protestanckiéy w Monachium iak dotąd odprawiało się w urządzonéy na ten koniec nadwornéy kaplicy Rezydencyi Królewskiéy.

Rossyia.

Cesarz Jegomość w podróży Swoiéy ziechał d. 20. z. m. do Nowogrodu Sewerskiego w Gubernii Czerniechowskiéy. Pomimo nieustannego deszczu oczekiwali mieszkańcy ukochanego Monaray u rogatki od godz. 4 rano do godz. 4téy z południa, w którym to czasie dopiéro przybył Monarcha. Głośne »Hurrah!« przeiętego uczuciem ludu pozdrowiło Oyca kraiu, i towarzyszyło Mu do przeznaczonego dlań mieszkania, gdzie przyięty był przez naczelnie dowódzącego pierwszém woyskiem Jenerała Hrabiego Sackina, Jenerała Gubernatora Xięcia Repnina, Jenerała dyżurnego Toll i t. d. Cesarz zabawił w Nowogrodzie Sewerskim do dnia następuiącego. Przed odziazdem odwiedził Hrabiego Sackina i był w klasztorze Preobrażyńskim. Inwalid Kalenczenko, któremu w woynie kula z broni ręczney obie oczy nadwerężyła, przezco wzrok postradał, otrzymał od Cesarza 50 rubli. — Dnia 25. Września stanął Monarcha szczęśliwie w Taganrogu. Dnia następuiącego przedstawiono N. Panu Władze cywilne i woyskowe, stan kupiecki i obcych. — Dnia 30. Września przeiechała N. Cesarzowa Elżbieta przez Białygrod w Gubernii Wołyńskiey. Podróż działa naydobroczynniéy na zdrowie Monarchini.«

Z Petersburga donoszą z d. 14. Październ.: »Na szczególne przedstawienie naszego Ministra Skarbu, P. Kankryna, wyszedł w d. 12. Września r. b. Cesarski Ukaz, zniżaiący podatki niższey handluiącéy klassy na połowę, i zapewniaiący téyże i mieyskiéy zarobkowości nowe ulgi. Naycznacznieysze z tych korzyści są następuiące: Mieszczanie handluiący płacić będą na przyszłość od uzyskania certyfikatów w miastach głównych 60, w Guberuialnych, nadmorskich i handlowych 40; w obwodowych 30 rubli; *b*) zniżona ta opłata od certyfikatu rozciągniona iest na prowincyią Kaukazką i iéy nowe miasto główne Stawropol; *c*)

we wszystkich miastach prowincyy nowo-Rossyyskich, które dawnieyszemi rozporządzeniami na pewny przeciąg lat od wszystkich podatków uwolniono, mieszczanie handluiący aż do upływu tego czasu nie będą obowiązani starać się o certyfikaty; iednakże zarobkowość swoię handlową nie maią więcéy posuwać tylko, iak dalece onym dozwala ustawa mieszczanom handluiącym przepisana; *d*) mieszczanie handluiący, którzy dla używania tych praw, nabywaią certyfikatów podług formy, iak takową przepisnie z d. 30. Listopada 1824 nowa giełdów reforma, naywyższym rozkazem potwierdzona, mogą mieć swoie budy na placach sprzedaży ze wszystkiemi onymże dozwolonemi towarami; wyiąwszy towary osadnicze i herbatę; *e*) odpowiadaiąc prawom mieszczan handluiących, mieszkańcy miast mogą handlować w budach, trzymać piwnice z winem i trudnić się rzemiosłem po wsiach przy fabrykach Koronnych, nawet w nieiakiém oddaleniu od obudwóch miast głównych; *f*) włościanom wolno iest przy swoiém mieszkaniu zaprowadzać wszelkie domowe zakłady bez potrzeby uzyskania na to certyfikatu; *g*) przeznaczone dla handlu ograniczenia kapitałów funduszowych nie maią wpływu na te, które przy ugodach przedaży i zastawach są za fundusz wskazane; takowe nie tyczą się bynaymniéy handlu. Rozporządzenia te maią być z początkiem 1826 roku wykonane.

W skutek przez Rząd przedsięwziętych rozporządzeń, liczba Izraelitów do rewizyi przeznaczonych, wynosząca w Gubernii Podolskiéy w r. 1818, 17,816, doszła w roku 1820 do 66,015 głów. Tym sposobem summa iedynie na Izraelitach będącéy zaległości podniosła się raptownie do 1,618,745 rubli, któréy to summy wraz z nadrastaiącemi bieżącemi podatkami, wiele kahałów, nawet za danem tymże sześcioletniém przedłużeniem od roku 1820 okazało się nie w stanie zapłacić.

Podług wszystkich doniesień z Krymu tegoroczne winobranie będzie iedn[illegible] z nayobfitszych; atoli z powodu późnego tamże lata i wcześnéy iesiennéy pory, iagody poźno doyrzeią. Uprawa winnéy macicy w téy prowincyi od lat kilku znacznie postępuie; szczególniéy daie się to widzieć w urządzaniu win, albowiem z tych niektóre stołowe zagranicznym nic w dobroci ustępuią. Winnice włościan z każdym rokiem się mnożą. Roczny zbiór wina w Krimie liczą iuż na 500,000 wiader.«

D. 25. Września poświęcono w Kazaniu nowy pyszny kościoł Uniwersytetu.

W ciągu upłynionego roku wynosił wywóz z Finlandyi 5,728,570 1/2 rubl.; a przywóz 4 mil: 673,556 8/9 rubli.

Pisma publiczne donoszą z Petersburga z d. 11. Października: »Bryg, Wołga, należący do naszéy Rossyysko-Amerykańskiey Kompanii handlowéy, opuścił w d. 16. Maia b. r. Nowy-Archangielsk na wyspie Sitka, i przybył szczęśliwie do Ochocka d. 18. Lipca. Cały onegoż ładunek składały prawie same futra z naszych Amerykańskich Osad. Dyrekcyia Jeneralna donosi przez ten bryg, że wszystkie osady będące pod iéy zarządem, zupełnéy doznaią spokoyności, we wszelkie potrzeby dostatecznie opatrzone, i ze swemi sąsiadami żyią w pokoiu. — List kupiecki datowany z Kiachty pod d. 13. Sierpnia, własnie teraz odebrany, donosi, że znowu trzy Chińskie handlowe domy tamże osiadłe, z powodu złego stanu interessów, musiały opuścić to mieysce. Następuiący przywóz herbaty nie będzie znaczny, mała bowiem tylko liczba kupców udała się do Fudsjoe, głównéy okolicy wydaiącéy herbatę Chińską. — Podług doniesień z Kalganu z ostatnich dni Maia, ceny Rossyyskich towarów w porównaniu z dawnieyszemi bardzo spadły, osobliwie futer. Tylko sukno i skóry wyder morskich utrzymały się w znacznéy cenie; z tego ostatniego artykułu nierównie mniéy wprowadzono do Chin w tych obu ostatnich latach, iak w upłynionych od 1818. — W Urga, 300 wiorst od Kiachty, głównem mieyscu Kalchas-Mongołów, bardzo upadł handel. Tamto niegdy nasze ordynaryyne i grube sukna, warety wełniane, iuchty Irkuckie, i wyższego Udińska i drobne towary zwyczayny miały pokup. Przyczyna teraźnieyszego zatamowania handlu pochodzi naypierwéy z zarazy na bydło rogate w r. 1824, ieszcze dotąd trwaiącéy; bydło bowiem iest głównem maiątkiem ludów koczuiących; daléy z powodu nadzwyczaynych podatków, które resztę dostatków wielu Mongołow wycieńczaią. Połączone to złe nie dozwala większéy części Mongołom, nie dawnych długów zaspokaiać, niteż nowych nabywać towarów. W ostatniéy zimie i na wiosnę grasowała w Urdze ospa; mnóstwo ludzi codziennnie na nią umierało. Przymusiła ona młodego Kutuchtę zamknąć się w świątyni, 30 wiorst od Urgi, gdzie oddalony iest od swoich wielbicieli; i ta nawet okoliczność działa niepomyślnie na handel.

(Do tego Numeru Gazety dołączony iest Ner. 46. Rozmaitości.)

Redakcyia Józefa Bensy; Druk Piotra Pillera.